

ภูมินามวัดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ :
ลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อ
Toponymy of Temples in the District of Mueang Nakhon
Sawan, Nakhon Sawan Province : Characteristics of
Language Used in the Origin of Naming

ชนิกา พรหมมาศ^{1*} (Chanika Prommas)¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลรายชื่อวัดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จากหนังสือ ตันเจ้าพระยา “วัดวานุกรม” ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 90 วัด (ข้อมูลเมื่อปีพุทธศักราช 2562)

ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาโครงสร้างทางภาษาที่ปรากฏจะทำให้สามารถวิเคราะห์ที่มาของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อได้อย่างชัดเจน โดยที่มาของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัดจะปรากฏรูปแบบของที่มาภาษา 8 ลักษณะ ได้แก่ ชื่อวัดที่มาจากภาษาไทย, ชื่อวัดที่มาจากภาษาไทย+ภาษาอื่น, ชื่อวัดที่มาจากภาษาเขมร+ภาษาอื่น, ชื่อวัดที่มาจากภาษาสันสกฤต+ภาษาอื่น, ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลี+ภาษาอื่น, ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต+ภาษาอื่น, ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลี และชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต นอกจากนี้ ยังพบว่าที่มาของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัดปรากฏที่มาของชื่อวัด 9 ที่มา ได้แก่ ได้แก่ การตั้งชื่อตามชื่อบ้านนามเมือง, การตั้งชื่อตามประวัติความเป็นมาหรือตำนานของวัด, การตั้งชื่อตามความหมายที่เป็นมงคล,

^{1*} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ นครสวรรค์ 600000, อีเมล : chanika.p@nsru.ac.th

¹ Asst. Prof. Dr., Thai Language Section, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University, Nakhon Sawan, 60000, E-mail : chanika.p@nsru.ac.th

*Corresponding author: E-mail address : chanika.p@nsru.ac.th

Received : December 20, 2021; Revised : February 16, 2022; Accepted : February 28, 2022

การตั้งชื่อตามลักษณะภูมิศาสตร์, การตั้งชื่อตามนามผู้สร้าง ผู้อุทิศ ผู้บูรณะ หรือผู้ดำเนินการ, การตั้งชื่อตามสิ่งสำคัญภายในวัด, การตั้งชื่อตามที่ได้รับพระราชทานนามจากพระมหากษัตริย์, การตั้งชื่อตามความเชื่อและประเพณีพิธีกรรม และไม่ปรากฏที่มา

คำสำคัญ : ภูมินาม, วัด, ลักษณะภาษา, จังหวัดนครสวรรค์

Abstract

The purpose of the research is to study the characteristics of language used in the origin of naming used for temple naming convention in the district of Mueang Nakhon Sawan, Nakhon Sawan province by examining and analyzing data from 90 temple names within the district of Mueang Nakhon Sawan, Nakhon Sawan province in the book titled Ton Chao Phraya “Watwanukrom” of the Office of Art and Culture Nakhon Sawan Rajabhat University (cited from the year 2562 BC).

The results revealed that the studying the appearing language structure, can help determine the origin of the language used for temple naming convention accurately. By the origins of the language used in the temple naming convention, there will be 8 characteristics: temple names originated in the Thai language, temple names originated in the Thai language and other languages, temple names originated in the Khmer language and other languages, temple names originated in the Sanskrit language and other languages, temple names originated in the Pali language and other languages, temple names originated in the Pali-Sanskrit language and other languages, temple names originating in the Pali language, and temple names originated in the Pali-Sanskrit language. In addition, there are 9 origins of the language used in naming the temples, including naming after the toponym, naming after the background or legend associated with the temples, naming after the words that are synonymous with fortune, naming after the geography, naming after the name of the builder, the

donator, the renovator, or the administrator, naming after the valuable artifact within the temple, naming after the name given by the monarch, naming after beliefs and traditional ceremony, and unspecified origin.

Keywords : Toponym, Temple, Language Characteristics, Nakhon Sawan Province

บทนำ

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติของประเทศไทย อีกทั้งยังเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชน ชาวไทยทุกคน พระพุทธศาสนาในประเทศไทยนั้นมี “วัด” สถานที่ทางศาสนา โดยปรกติมีโบสถ์ วิหาร และที่อยู่ของสงฆ์หรือนักบวช (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556 : 1104) วัดจึงเป็นสถาบันทางสังคมหนึ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของชาวไทยที่นับถือพุทธศาสนาตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย (วิระวัลย์ ดีเลิศ, สุธาสินี วิทยาภรณ์ และชรินทร์ แพทย์ปรีดา, 2564 : 45)

วัดเป็นสถาบันทางพระพุทธศาสนาที่มีความสำคัญ เปรียบเสมือนศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านและศูนย์กลางกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม และเป็นส่วนประกอบที่จะขาดเสียมิได้สำหรับชุมชนแต่ละระดับ แต่ละท้องถิ่น จนแม้กระทั่งเมื่อได้สร้างหมู่บ้านเล็ก ๆ ขึ้นใหม่ก็ต้องสร้างวัดขึ้นมาด้วย นับว่าวิถีชีวิตของคนไทยได้ผูกพันอยู่กับวัดอย่างแน่นแฟ้นโดยแท้จริง (พระครูธรรมธรนิเทศ อภิญาโณ และพระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์, 2559 : 87)

เนื่องจากชาวไทยส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา ประเทศไทยจึงมีวัดเป็นจำนวนมาก และการใช้คำที่เรียกเป็นชื่อวัดนั้นมักเกิดจากคำที่คนทั้งหลายสมมติ ได้แก่ 1) เรียกนามตามตำบล เช่น “วัดบางลำภู” หรือ “วัดปากน้ำ” 2) เรียกนามตามสิ่งสำคัญซึ่งมีอยู่ในวัด เช่น “วัดโพธิ์” หรือ “วัดโบสถ์” 3) เรียกตามนามของผู้สร้าง เช่น “วัดพระยาไกร” หรือ “วัดจางวางพ่วง” 4) เรียกนามตามพระมักเป็นผู้ให้ เช่น “วัดช่องลม” และ “วัดสว่างอารมณ์” 5) เรียกนามชื่อตามความชอบใจของราษฎร เช่น วัดน้อย วัดช้างล้อม วัดเจดีย์เจ็ดแถว และ 6) เรียกนามตามชื่อวัดสำคัญที่เคยมีแต่โบราณมาใช้ เช่น วัดพระเชตุพน วัดมเหยงคณ์ วัดจักรวรรดิ วัดระฆัง วัดสระเกศ (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2504 : 34-37) นอกจากนี้

ชื่อวัดบางชื่อยังแสดงถึงความสัมพันธ์ของวัดกับชุมชนในฐานะสาธารณสถานที่ดีที่สุดในชีวิต ตามความศรัทธาของคนความสัมพันธ์ของวัดกับบรรพบุรุษ ตลอดจนความสัมพันธ์กับศรัทธาที่ผู้คนมีต่อวัด (ประจักษ์ สายแสง, 2547 : 1)

การวิจัยภูมินามจังหวัดนครสวรรค์ของวิเชียร อธิโนบุญวัฒน์ (2543 : 179) เน้นที่การศึกษานามของหมู่บ้านเป็นสำคัญ นามอื่นนับที่เป็นรองแต่ที่เห็นได้ชัดเจนประการหนึ่ง คือ นามวัด บ้านกับวัดเป็นของคู่กัน เมื่อนามบ้านเป็นอย่างไร นามวัดก็มักจะใช้ตามอย่างนั้น โดยการศึกษาในครั้งนั้น ขอบเขตทางวัฒนธรรมในเรื่องศาสนา จะเห็นได้ว่า ชาวจังหวัดนครสวรรค์ประมาณร้อยละ 99 นับถือศาสนาพุทธ “วัด” เป็นนามที่อยู่ในการวิจัยนี้ด้วยแต่ไม่ทั้งหมด จะเลือกเฉพาะนามวัดที่ไม่ตรงกับนามบ้าน ตำบลหรืออำเภอ และเป็นนามที่มีประวัติความเป็นมาที่ควรเก็บอนุรักษ์เอาไว้ด้วย การศึกษาภูมินามดังกล่าวใช้วิธีการศึกษาวัฒนธรรม ดังนั้นจึงมีวิธีการหลายวิธี ซึ่งเป็นวิธีผสมผสานความรู้เข้าด้วยกัน และการรวบรวมข้อมูลเป็นไปตามแบบการจัดเก็บข้อมูลทางวัฒนธรรม (วิเชียร อธิโนบุญวัฒน์, 2543 : 6-7)

จากการศึกษางานวิจัยภูมินามจังหวัดนครสวรรค์ ของ วิเชียร อธิโนบุญวัฒน์ (2543) ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติม คือ ลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัดที่ครอบคลุมการศึกษาอยู่ 3 ส่วน ได้แก่ โครงสร้างทางภาษา ที่มาของภาษา และที่มาของชื่อวัด ซึ่งจะทำให้การศึกษานามจังหวัดนครสวรรค์ในองค์รวมมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

หนังสือต้นเจ้าพระยา “วัดวานุกรม” เป็นหนังสือที่ทางสำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ได้จัดทำโดยการรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลประวัติวัดรวมทั้งที่ตั้งในจังหวัดนครสวรรค์ เมื่อปี พ.ศ. 2562 เพื่อเป็นฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์ และเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าสำหรับบุคคลทั่วไป เนื่องจากวัดเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทย วัดจึงเป็นสถานที่ที่ผูกพันกับคนไทยมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้วัดยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีศิลปะโบราณวัตถุและโบราณสถานที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น (สำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2562 : คำนิยม)

จากหลักการที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 90 ชื่อที่ปรากฏในหนังสือ ตันเจ้าพระยา “วัดวานุกรม” ของสำนักศิลปและวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ (ข้อมูลเมื่อปีพุทธศักราช 2562) โดยมีงานวิจัยของ นฤมล ตุงคะไทร (2547) ที่ได้ศึกษาการตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งงานวิจัยของ อรรถวิทย์ รอดเจริญ (2558) ที่ได้ศึกษาที่มาของชื่อวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี และอัญชลิน ปานทอง (2560) ที่ได้ศึกษาที่มาของภาษาในการตั้งชื่อคลองในพื้นที่ฝั่งธนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นแนวทางการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัด ผู้วิจัยเชื่อว่าการศึกษาในประเด็นดังกล่าวจะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในข้อมูลทางภาษาที่ปรากฏในการตั้งชื่อวัดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ อีกทั้งยังเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญทางด้านภาษาและวัฒนธรรมอันทรงคุณค่าต่อการอนุรักษ์และสืบสานให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดนครสวรรค์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์ 2 ประเด็น คือ งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภูมินามจังหวัดนครสวรรค์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อสถานที่

1. งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภูมินามจังหวัดนครสวรรค์

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภูมินามจังหวัดนครสวรรค์มีจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ วิเชียร อธิโนบุญวัฒน์ (2543) ที่ศึกษาภูมินามจังหวัดนครสวรรค์พบว่า ที่มาของนามส่วนใหญ่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง ถ้า พันธุ์ไม้ที่อยู่ในพื้นที่โดดเด่นเป็นสัญลักษณ์ประจำหมู่บ้านหรือขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก ตั้งนามตามพันธุ์สัตว์ นิตาน ตำนาน การเปลี่ยนนามเดิม ต่อมาคืองานวิจัยของ กันยา จันทรรวชาติ

(ม.ป.ป. : 153) ที่ศึกษาภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดนครสวรรค์หน้า กรณีอำเภอไพศาลี ผลการศึกษาพบว่า ชื่อหมู่บ้านได้สะท้อนให้เห็นสภาพภูมิศาสตร์และสิ่งแวดล้อมในอดีต เช่น สภาพภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่า นอกจากนี้ชื่อหมู่บ้านยังบ่งบอกถึงอาชีพของประชาชน เช่น ทำไร่ ทำนา เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ตำนาน ส่วนหลักการตั้งชื่อ หมู่บ้านมักถือเอาจุดเด่นของทำเลที่ตั้งหมู่บ้านเป็นสำคัญ เช่น หนองน้ำ ห้วย วัง กุด ชับ พุ คลอง ภูเขา หุบเขา และบอกที่ตั้งเฉพาะโดยเติมชื่อพันธุ์ไม้ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตรงแหล่งที่ตั้งหมู่บ้าน ลักษณะเด่นของภูมิประเทศ พรรณพืช สัตว์ป่าเข้าไป คำนำหน้าชื่อหมู่บ้านที่ใช้มากที่สุดคือคำว่า หนอง รองลงมา คือ วัง และเขา ตามลำดับ และงานวิจัยของ สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์ และอัญชลี สิงห์น้อย (2548) ที่ศึกษาภูมินามของหมู่บ้านในเขตภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การจำแนกลักษณะของนามทั่วไปของชื่อหมู่บ้าน จำแนกตามกลุ่มความหมาย ได้แก่ น้ำและแหล่งน้ำ ภูมิประเทศอื่นๆ สิ่งก่อสร้าง/สถานที่ ตำแหน่ง/ทิศทาง พืชพันธุ์ ธรรมชาติ สัตว์ สิ่งของ ภูมิประเทศอื่นๆ สิ่งก่อสร้าง สถานที่ ตำแหน่ง ทิศทาง แร่ธาตุวัสดุธรรมชาติ พืชพรรณธรรมชาติ สัตว์ สิ่งของ บุคคล อาชีพ จำนวน ปริมาณ ความเป็นสิริมงคล คุณสมบัติ คุณลักษณะ ภัยอาการ และอื่นๆ นอกจากนี้ยังแสดงประวัติ ความเป็นมาของชื่อหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านอีกด้วย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อสถานที่

จากการศึกษางานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภูมินามจังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยพบว่า ยังไม่มีผู้ศึกษาวิเคราะห์ในประเด็นของภูมินามวัด ถึงแม้ว่างานของวิเชียร อชิโนบุญวัฒน์ (2543) ที่ศึกษาภูมินามจังหวัดนครสวรรค์จะมีการศึกษาภูมินามวัด โดยการศึกษาในครั้งนั้น “วัด” เป็นนามที่อยู่ในการวิจัยนี้ด้วยแต่ไม่ทั้งหมด โดยจะเลือกเฉพาะนามวัดที่ไม่ตรงกับนามบ้าน ตำบลหรืออำเภอ และเป็นนามที่มีประวัติความเป็นมาที่ควรเก็บอนุรักษ์เอาไว้ด้วย ดังนั้น การศึกษาภูมินามวัดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ในครั้งนี้จะช่วยให้เป็นแนวทางการอธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดนครสวรรค์ในองค์รวมได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานที่เกี่ยวข้องกับการตั้งชื่อสถานที่ เพื่อเป็นแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัด ดังนี้

นฤมล ตุงคะโหด (2547) ศึกษาการตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร พบว่า ภาษาที่นำมาใช้ในการตั้งชื่อวัดในเขตกรุงเทพมหานครปรากฏ 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) ภาษาไทย 2) ภาษาบาลี-สันสกฤต 3) ภาษาไทย+ภาษาบาลี-สันสกฤต 4) ภาษาเขมรและภาษาจีน และ 5) ภาษาไทย+ภาษาเขมร โดยชื่อพื้นบ้านนิยมใช้ภาษาไทยในการตั้งชื่อมากที่สุด ส่วนชื่อราชการนิยมใช้ภาษาบาลี-สันสกฤตมากที่สุด

อรรณวิทย์ รอดเจริญ (2558) ศึกษาที่มาของชื่อวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาของชื่อวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ เก็บข้อมูลรายชื่อวัดจากสำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 75 ชื่อ ผลการวิจัยพบว่า ที่มาของชื่อวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี มี 9 ที่มา ได้แก่ 1) การตั้งชื่อตามชื่อบ้านนามเมือง 2) การตั้งชื่อตามประวัติความเป็นมาหรือตำนานของวัด 3) การตั้งชื่อตามลักษณะภูมิศาสตร์ 4) การตั้งชื่อตามความหมายที่เป็นมงคล 5) การตั้งชื่อตามสิ่งสำคัญภายในวัด 6) การตั้งชื่อตามวัดสำคัญในสมัยโบราณหรือตามขนบนิยม 7) การตั้งชื่อตามนามผู้สร้าง ผู้อุทิศ หรือผู้บูรณะ 8) การตั้งชื่อตามสิ่งที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา และ 9) ไม่ปรากฏที่มา จะได้เห็นว่าการวิจัยนี้จะทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างชื่อวัดกับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ภูมิศาสตร์สังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญา วิถีชีวิต ความคิดและความเชื่อของบรรพบุรุษในจังหวัดเพชรบุรีตลอดจนขนบนิยม การตั้งชื่อวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรีที่สัมพันธ์กับชื่อวัดในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

อัญชลิน ปานทอง (2560) ได้ศึกษาที่มาของภาษาในการตั้งชื่อคลองในพื้นที่ ฝั่งธนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ที่มาของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อคลอง ปรากฏ 23 ลักษณะ ได้แก่ 1) ภาษาไทย 2) ภาษาไทยประสมกับภาษาบาลีสันสกฤต 3) ภาษาไทยประสมกับภาษาเขมร 4) ภาษาบาลีสันสกฤต 5) ภาษาไทยประสมกับภาษามอญ 6) ภาษาไทยประสมกับภาษาจีน 7) ภาษาบาลีสันสกฤตประสมกับภาษาเขมร 8) ภาษาเขมร 9) ภาษาไทย ภาษาบาลีสันสกฤต และภาษาเขมร ประสมกัน 10) ภาษามอญ 11) ภาษาไทย ภาษามอญ และภาษาเขมร ประสมกัน 12) ภาษาไทย ภาษามอญ และภาษาบาลีสันสกฤต ประสมกัน 13) ภาษาเขมรประสมกับภาษามอญ 14) ภาษาไทย ภาษามอญ ภาษาบาลีสันสกฤต และภาษาเขมร ประสมกัน 15) ภาษาจีน 16) ภาษามลายูประสมกับภาษาไทย 17) ภาษามลายู ภาษาไทย และภาษามอญ

ประสมกัน 18) ภาษาเขมรประสมกับภาษามลายู 19) ภาษาไทย ภาษามอญ และภาษาจีน ประสมกัน 20) ภาษามอญประสมกับภาษาบาลีสันสกฤต 21) ภาษาไทยประสมกับภาษาอาหรับ 22) ภาษาทมิฬ และ 23) ไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นภาษาใด

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ภูมินามวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ : ลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัด ผู้วิจัยได้ดำเนินการอย่างเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลที่ใช้วิจัยในครั้งนี้เป็นข้อมูลรายชื่อวัดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ เรียงลำดับตามตัวอักษร ก-ฮ จากหนังสือ ต้นเจ้าพระยา “วัดวานุกรม” ของสำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 90 วัด

1.2 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่โปรแกรม Microsoft Office Excel ในการรวบรวมข้อมูล จัดการกับข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้นและคำนวณผล

1.3 ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

1.3.1 วิเคราะห์ชื่อที่ปรากฏหลังคำว่า “วัด” ที่ปรากฏในตำแหน่งแรก เช่น วัดกลางแดด วิเคราะห์คำว่า “กลางแดด” วัดเกตุคีรี วิเคราะห์คำว่า “เกตุคีรี” เพราะคำว่า “วัด” ในตำแหน่งแรก เป็น สำนวนนามที่หมายถึง วัดทุกวัด จึงไม่นำมาวิเคราะห์

1.3.2 บันทึกลงตารางจัดเก็บข้อมูลในโปรแกรมคอมพิวเตอร์

2. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยวิเคราะห์ลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัด พร้อมสถิติการปรากฏ โดยจะวิเคราะห์ลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัดที่ครอบคลุมในการศึกษา 3 ส่วน ได้แก่ โครงสร้างทางภาษาของชื่อวัด ที่มาของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัด และที่มาของชื่อวัด ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณาข้อมูลตามเงื่อนไขและขอบเขตในการรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ ดังนี้

2.1.1 โครงสร้างทางภาษาของชื่อวัด

การวิเคราะห์โครงสร้างภาษาในการตั้งชื่อวัดจะพิจารณาจากการวิเคราะห์หน่วยคำ (morpheme) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ หน่วยคำอิสระ (free morpheme) และหน่วยคำไม่อิสระ (bound morpheme) ที่ปรากฏในชื่อวัด (สุนันท์ อัญชลินกุล, 2563 หน้า 4) โดยจะวิเคราะห์ชื่อที่ปรากฏหลังคำว่า “วัด” ที่ปรากฏในตำแหน่งแรก เพราะคำว่า “วัด” ในตำแหน่งแรก เป็นสामานยนามที่หมายถึง วัดทุกวัด จึงไม่นำมาวิเคราะห์ เช่น

1) วัดบน ประกอบด้วย 1 คำ 1 หน่วยคำ คือ

บน 1 คำ

หน่วยคำอิสระ บน

2) วัดกลางแดด ประกอบด้วย 2 คำ 2 หน่วยคำ คือ

กลาง 1 คำ

แดด 1 คำ

หน่วยคำอิสระ กลาง

หน่วยคำอิสระ แดด

2.1.2 ที่มาของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัด

การวิเคราะห์ที่มาของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัดจะใช้เกณฑ์พิจารณาที่มาภาษาของชื่อวัดจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เป็นหลัก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) โดยพิจารณาที่มาของคำที่ระบุที่มาภาษาไว้ท้ายคำนั้นๆ โดยเขียนไว้ในวงเล็บเป็นอักษรย่อ เช่น ข.= เขมร จ.= จีน ป.= บาลี ส.= สันสกฤต ฯลฯ

ในกรณีที่ไม่มีการระบุที่มาของคำบอกไว้ท้ายคำ ผู้วิจัยใช้เกณฑ์พิจารณาจากการประกอบหน่วยคำเป็นคำในภาษาไทย เนื่องจากลักษณะภาษาไทยเป็นภาษารูปลักษณะคำโดด ไม่ควบกล้ำ มีหน่วยเสียงในพยางค์คำทั้งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายเป็นอักษรตัวแม่แบบของเสียง โดยเฉพาะเสียงมาตราหรือแม่สะกดส่วนที่มีลักษณะต่างไป เช่นคำมี 2 พยางค์ (ซึ่งไม่ใช่คำประสม) พยางค์คำมีลักษณะควบกล้ำ มีพยัญชนะท้ายไม่ใช่อักษรตัวแม่แบบของมาตราสะกด (เช่นมีตัว จ ล ส

เป็นตัวสะกด) เหล่านี้เป็นคำที่มีใช้ทั้งในไทยและเขมร (หรือคำที่มีใช้พ้องกันทั้งในภาษาเขมรและภาษาไทย) แต่ในกรณีที่เป็นคำสองพยางค์ขึ้นไปที่ไม่สามารถหาที่มาของคำได้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นคำภาษาไทยที่มีการยืมคำมาจากภาษาบาลีสันสกฤต (วัลยา ช้างขวัญยืน และคณะ, 2553, อัลซลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา, 2557, อภิชาญ ปานเจริญ, 2561, อภิชาญ ปานเจริญ, 2561 และสุทธินันท์ ศรีอ่อน, ม.ป.ป.) เช่น

1) วัดเกตคูรี วิเคราะห์คำว่า “เกต+คูรี”

ก. เกต [เกต, เก-ตุ-, เกด-] (ป., ส.) เป็นคำที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต

ข. คูรี (ป.) (ส. คิริ) เป็นคำที่มาจากภาษาบาลีแต่มีรูปใกล้เคียงกับสันสกฤต

2) วัดเกาะหงษ์ วิเคราะห์คำว่า “เกาะ+หงษ์”

ก. เกาะ เป็นคำที่มีใช้พ้องกันทั้งในภาษาเขมรและภาษาไทย

ข. หงษ์ เป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤต โดยสังเกตจากการใช้ ศ ษ ส โดยเฉพาะ ส ซึ่งมีทั้งในภาษาบาลีและสันสกฤต แต่ ษ และ ศ มีใช้ในคำที่มาจากภาษาสันสกฤตเท่านั้น ที่ปรากฏในพจนานุกรมคือคำว่า หงส์ (ป., ส.) เป็นคำที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤต

3) วัดตะเคียนเลื่อน วิเคราะห์คำว่า ตะเคียน+เลื่อน

ก. ตะเคียน เป็นคำไทยที่ยืมมาจากภาษาเขมรด้วยการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะ คือ ตะเคียน = คคิริ [กัวกี]

ข. เลื่อน เป็นคำภาษาไทย

2.1.3 ที่มาของชื่อวัด

การวิเคราะห์ที่มาของชื่อวัดจะพิจารณาจากข้อมูลประวัติและที่ตั้งของวัดที่ปรากฏในหนังสือ ตันเจ้าพระยา “วัดวานุกรม” ของสำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาค้นคว้าหลักฐานจากข้อมูลดังกล่าวเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ที่มาของชื่อวัดด้วยการพรรณนาและแสดงความถี่ เช่น

1) วัดกลางแดด ตั้งอยู่เลขที่ 10 บ้านกลางแดด หมู่ที่ 4 ตำบลกลางแดด อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ วิเคราะห์ได้ว่า เป็นที่มาของชื่อวัดที่ตั้งชื่อตามชื่อบ้านนามเมือง

2) วัดยางโทน เพราะในสมัยนั้นบริเวณที่สร้างวัดมีต้นยางอยู่ต้นเดียว วิเคราะห์ได้ว่า เป็นที่มาของชื่อวัดที่ตั้งชื่อตามสิ่งสำคัญภายในวัด

2.2 บันทึกกลางตารางจัดเก็บข้อมูลในโปรแกรมคอมพิวเตอร์

3. ชั้นสรุปและอภิปรายผล

3.1 สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

3.2 อภิปรายและแนวทางการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้แบ่งประเด็นในการศึกษาลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัด 3 ส่วน ได้แก่ โครงสร้างทางภาษาของชื่อวัด ที่มาของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัด และที่มาของชื่อวัด ดังนี้

1. โครงสร้างภาษา

จากการรวบรวมชื่อวัดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จำนวน 90 วัด ปรากฏรูปแบบของหน่วยคำที่ประกอบกัน 9 รูปแบบ คือ 1 คำ 1 หน่วยคำ, 1 คำ 2 หน่วยคำ, 2 คำ 2 หน่วยคำ, 2 คำ 3 หน่วยคำ, 2 คำ 4 หน่วยคำ, 3 คำ 3 หน่วยคำ, 3 คำ 4 หน่วยคำ, 4 คำ 4 หน่วยคำ และ 5 คำ 6 หน่วยคำ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีความถี่ตามการปรากฏการตั้งชื่อวัด ดังตารางแสดงความถี่ตามลำดับต่อไปนี้

ตารางที่ 1 รูปแบบของหน่วยคำที่ปรากฏในชื่อวัด

รูปแบบของหน่วยคำที่ปรากฏในชื่อวัด	จำนวนชื่อวัด	ร้อยละ
1. 2 คำ 2 หน่วยคำ	39	43.34
2. 2 คำ 3 หน่วยคำ	21	23.34
3. 3 คำ 3 หน่วยคำ	9	10
4. 1 คำ 2 หน่วยคำ	7	7.78
5. 2 คำ 4 หน่วยคำ	5	5.56
6. 1 คำ 1 หน่วยคำ	3	3.34
7. 3 คำ 4 หน่วยคำ	2	2.23
8. 4 คำ 4 หน่วยคำ	2	2.23
9. 5 คำ 6 หน่วยคำ	1	1.12
รวม	90	100

จากตารางแสดงความถี่ข้างต้นจะเห็นได้ว่าโครงสร้างทางภาษาของชื่อวัดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จะปรากฏโครงสร้างในรูปแบบ 2 คำ 2 หน่วยคำมากที่สุด มีจำนวน 39 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 43.34 รองลงมาคือรูปแบบ 2 คำ 3 หน่วยคำ มีจำนวน 21 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 23.34 อันดับที่สามคือ รูปแบบ 3 คำ 3 หน่วยคำ มีจำนวน 9 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 10 อันดับที่สี่คือ รูปแบบ 1 คำ 2 หน่วยคำ มีจำนวน 7 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.78 อันดับที่ห้าคือ รูปแบบ 2 คำ 4 หน่วยคำ มีจำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 5.56 อันดับที่หกคือ รูปแบบ 1 คำ 1 หน่วยคำ มีจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.34 อันดับเจ็ดคือ รูปแบบ 3 คำ 4 หน่วยคำ มีจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.23 อันดับแปดคือ รูปแบบ 4 คำ 4 หน่วยคำ มีจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.23 และอันดับที่เก้าคือ รูปแบบ 5 คำ 6 หน่วยคำ มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.12 มีรายละเอียดดังนี้

1. รูปแบบ 2 คำ 2 หน่วยคำ

รูปแบบของโครงสร้างนี้มีหน่วยประกอบ 2 คำ 2 หน่วยคำ ซึ่งมีทั้งหน่วยคำอิสระ (free morpheme) และหน่วยคำไม่อิสระ (bound morpheme) เช่น วัดเขาเรือ ประกอบด้วย 2 คำ 2 หน่วยคำ คือ

เขา 1 คำ

เรือ 1 คำ

หน่วยคำอิสระ เขา

หน่วยคำอิสระ เรือ

2. รูปแบบ 2 คำ 3 หน่วยคำ

รูปแบบของโครงสร้างนี้มีหน่วยประกอบ 2 คำ 3 หน่วยคำ ซึ่งมีทั้งหน่วยคำอิสระ (free morpheme) และหน่วยคำไม่อิสระ (bound morpheme) เช่น วัดสวรรค์ ประชากร ประกอบด้วย 2 คำ 3 หน่วยคำ คือ

สวรรค์ 1 คำ

ประชากร 1 คำ

หน่วยคำอิสระ สวรรค์

หน่วยคำอิสระ ประชา

หน่วยไม่คำอิสระ -กร

3. รูปแบบ 3 คำ 3 หน่วยคำ

รูปแบบของโครงสร้างนี้มีหน่วยประกอบ 3 คำ 3 หน่วยคำ ซึ่งมีทั้งหน่วยคำอิสระ (free morpheme) และหน่วยคำไม่อิสระ (bound morpheme) เช่น วัดทัพชุมพล ประกอบด้วย 3 คำ 3 หน่วยคำ คือ

ทัพ 1 คำ

ชุม 1 คำ

พล 1 คำ

หน่วยคำอิสระ ทัพ

หน่วยคำอิสระ ชุม

หน่วยคำอิสระ พล

4. รูปแบบ 1 คำ 2 หน่วยคำ

รูปแบบของโครงสร้างนี้มีหน่วยประกอบ 1 คำ 2 หน่วยคำ ซึ่งมีทั้งหน่วยคำอิสระ (free morpheme) และหน่วยคำไม่อิสระ (bound morpheme) เช่น วัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 1 คำ 2 หน่วยคำ คือ

นครสวรรค์ 1 คำ

หน่วยคำอิสระ นคร

หน่วยคำอิสระ สวรรค์

5. รูปแบบ 2 คำ 4 หน่วยคำ

รูปแบบของโครงสร้างนี้มีหน่วยประกอบ 2 คำ 4 หน่วยคำ ซึ่งมีทั้งหน่วยคำอิสระ (free morpheme) และหน่วยคำไม่อิสระ (bound morpheme) เช่น วัดบริรักษ์ ประชาสาร ประกอบด้วย 2 คำ 4 หน่วยคำ คือ

บริรักษ์ 1 คำ

ประชาสาร 1 คำ

หน่วยคำไม่อิสระ บริ-

หน่วยคำอิสระ รักษ์

หน่วยคำอิสระ ประชา

หน่วยคำอิสระ สาร

6. รูปแบบ 1 คำ 1 หน่วยคำ

รูปแบบของโครงสร้างนี้มีหน่วยประกอบ 1 คำ 1 หน่วยคำ ซึ่งมีทั้งหน่วยคำอิสระ (free morpheme) และหน่วยคำไม่อิสระ (bound morpheme) เช่น วัดบน ประกอบด้วย 1 คำ 1 หน่วยคำ คือ

บน 1 คำ

หน่วยคำอิสระ บน

7. รูปแบบ 3 คำ 4 หน่วยคำ

รูปแบบของโครงสร้างนี้มีหน่วยประกอบ 3 คำ 4 หน่วยคำ ซึ่งมีทั้งหน่วยคำอิสระ (free morpheme) และหน่วยคำไม่อิสระ (bound morpheme) เช่น วัดศรีสุวรรณสังฆาราม ประกอบด้วย 3 คำ 4 หน่วยคำ คือ

ศรี	1 คำ
สุวรรณค์	1 คำ
สังฆาราม	1 คำ
หน่วยคำอิสระ	ศรี
หน่วยคำอิสระ	สุวรรณค์
หน่วยคำไม่อิสระ	สังฆ-
หน่วยคำอิสระ	อาราม

8. รูปแบบ 4 คำ 4 หน่วยคำ

รูปแบบของโครงสร้างนี้มีหน่วยประกอบ 4 คำ 4 หน่วยคำ ซึ่งมีทั้งหน่วยคำอิสระ (free morpheme) และหน่วยคำไม่อิสระ (bound morpheme) เช่น วัดจอมคีรีนาคพรต ประกอบด้วย 4 คำ 4 หน่วยคำ คือ

จอม	1 คำ
คีรี	1 คำ
นาค	1 คำ
พรต	1 คำ
หน่วยคำอิสระ	จอม
หน่วยคำอิสระ	คีรี
หน่วยคำอิสระ	นาค
หน่วยคำอิสระ	พรต

9. รูปแบบ 5 คำ 6 หน่วยคำ

รูปแบบของโครงสร้างนี้มีหน่วยประกอบ 5 คำ 6 หน่วยคำ ซึ่งมีทั้งหน่วยคำอิสระ (free morpheme) และหน่วยคำไม่อิสระ (bound morpheme) ได้แก่ วัดช่องศรีศรีสิทธิวราราม ประกอบด้วย 5 คำ 6 หน่วยคำ คือ

ช่อง	1 คำ
ศรี	1 คำ
ศรี	1 คำ
สิทธิ	1 คำ
วราราม	1 คำ
หน่วยคำอิสระ	ช่อง
หน่วยคำอิสระ	ศรี
หน่วยคำอิสระ	ศรี
หน่วยคำไม่อิสระ	สิทธิ
หน่วยคำไม่อิสระ	วร-
หน่วยคำอิสระ	อาราม

2. ที่มาของภาษา

จากการรวบรวมชื่อวัดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จำนวน 90 วัด ปรากฏรูปแบบของที่มาของภาษา 8 ลักษณะ ได้แก่ ชื่อวัดที่มาจากภาษาไทย ชื่อวัดที่มาจากภาษาไทย+ภาษาอื่น ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลี ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลี+ภาษาอื่น ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต+ภาษาอื่น ชื่อวัดที่มาจากภาษาสันสกฤต+ภาษาอื่น และชื่อวัดที่มาจากภาษาเขมร+ภาษาอื่น ซึ่งแต่ละลักษณะมีความถี่ตามการปรากฏในการตั้งชื่อวัด โดยการพิจารณาหน่วยคำที่ปรากฏเป็นหลัก ดังตารางแสดงความถี่ตามลำดับต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ที่มาของภาษาที่ปรากฏในชื่อวัด

ที่มาของภาษา	จำนวนชื่อวัด	ร้อยละ
1. ชื่อวัดที่มาจากภาษาไทย	20	22.23
2. ชื่อวัดที่มาจากภาษาไทย+ภาษาอื่น	18	20
3. ชื่อวัดที่มาจากภาษาเขมร+ภาษาอื่น	17	18.89
4. ชื่อวัดที่มาจากภาษาสันสกฤต+ภาษาอื่น	16	17.78
5. ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลี+ภาษาอื่น	10	11.12
6. ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต+ภาษาอื่น	6	6.67
7. ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลี	2	2.23
8. ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต	1	1.12
รวม	90	100

จากตารางแสดงความถี่ข้างต้นจะเห็นได้ว่าที่มาภาษาของการตั้งชื่อวัดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์นิยมตั้งชื่อโดยใช้ภาษาไทยมากที่สุด มีจำนวน 20 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 22.23 รองลงมาคือภาษาไทย+ภาษาอื่น มีจำนวน 18 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 20 อันดับที่สามคือ ภาษาเขมร+ภาษาอื่น มีจำนวน 17 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 18.89 อันดับที่สี่คือ ภาษาสันสกฤต+ภาษาอื่น มีจำนวน 16 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 17.78 อันดับที่ห้าคือ ภาษาบาลี+ภาษาอื่น มีจำนวน 10 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 11.12 อันดับที่หกคือ ภาษาบาลีสันสกฤต+ภาษาอื่น มีจำนวน 6 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 6.67 อันดับเจ็ดคือ ภาษาบาลี มีจำนวน 2 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.23 และอันดับที่แปดคือ ภาษาบาลีสันสกฤต จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.12 มีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ชื่อวัดที่มาจากภาษาไทย

ชื่อวัดที่มาจากภาษาไทย คือ ชื่อวัดที่ใช้ภาษาไทย ทั้งที่ปรากฏ 1 คำ หรือมากกว่า 1 คำในการตั้งชื่อ เช่น

ชื่อวัด	โครงสร้าง	ที่มา
วัดเขาเรือ	เขา+เรือ	ไทย+ไทย
วัดดอนงาม	ดอน+งาม	ไทย+ไทย

2. ชื่อวัดที่มาจากภาษาไทย+ภาษาอื่น

ชื่อวัดที่มาจากภาษาไทย+ภาษาอื่น เช่น ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาเขมร ทั้งนี้รวมภาษาไทยถิ่น คำไทยที่มาจากฐานศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤตด้วย โดยพิจารณาที่มำดั่งกล่าวทั้งที่ปรากฏ 1 คำ หรือมากกว่า 1 คำในการตั้งชื่อ เช่น

ชื่อวัด	โครงสร้าง	ที่มา
วัดเขามโน	เขามโน	ไทย+บาลี
วัดบ่อพะยอม	บ่อ+พะยอม	ไทย+ไทถิ่น

3. ชื่อวัดที่มาจากภาษาเขมร+ภาษาอื่น

ชื่อวัดที่มาจากภาษาเขมร+ภาษาอื่น เช่น ภาษาไทย ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต คำไทยที่มาจากฐานศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤตด้วย โดยพิจารณาที่มำดั่งกล่าวทั้งที่ปรากฏ 1 คำ หรือมากกว่า 1 คำในการตั้งชื่อ เช่น

ชื่อวัด	โครงสร้าง	ที่มา
วัดกลางแดด	กลาง+แดด	เขมร+ไทย
วัดพระบางมงคล	พระ+บาง+มงคล	เขมร+ไทย+บาลีสันสกฤต

4. ชื่อวัดที่มาจากภาษาสันสกฤต+ภาษาอื่น

ชื่อวัดที่มาจากภาษาสันสกฤต+ภาษาอื่น เช่น ภาษาไทย ภาษาบาลี ภาษาเขมร คำไทยที่มาจากฐานศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤตด้วย โดยพิจารณาที่มำดั่งกล่าวทั้งที่ปรากฏ 1 คำ หรือมากกว่า 1 คำในการตั้งชื่อ เช่น

ชื่อวัด	โครงสร้าง	ที่มา
วัดราชบุรุษบำรุง	ราชบุรุษ+บำรุง	สันสกฤต+เขมร
วัดศรีอัมพวัลย์	ศรี+อัมพ+วัลย์	สันสกฤต+บาลี+บาลี

5. ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลี+ภาษาอื่น

ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลี+ภาษาอื่น เช่น ภาษาไทย ภาษาสันสกฤต ภาษาเขมร คำไทยที่มาจากฐานศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤตด้วย โดยพิจารณาที่มาดังกล่าวทั้งที่ปรากฏ 1 คำ หรือมากกว่า 1 คำในการตั้งชื่อ เช่น

ชื่อวัด	โครงสร้าง	ที่มา
วัดโพธาราม	โพธิ+อาราม	บาลี+คำไทยที่มาจากฐานศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤต
วัดสันติธรรม	สันติ+ธรรม	บาลี+สันสกฤต

6. ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต+ภาษาอื่น

ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต+ภาษาอื่น เช่น ภาษาไทย ภาษาสันสกฤต ภาษาเขมร คำไทยที่มาจากฐานศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤตด้วย โดยพิจารณาที่มาดังกล่าวทั้งที่ปรากฏ 1 คำ หรือมากกว่า 1 คำในการตั้งชื่อ เช่น

ชื่อวัด	โครงสร้าง	ที่มา
วัดนครสวรรค์	นคร+สวรรค์	บาลีสันสกฤต+สันสกฤต
วัดสุคตวราราม	สุคต+วน+อาราม	บาลีสันสกฤต+บาลีสันสกฤต+คำไทยที่มาจากฐานศัพท์ภาษาบาลีสันสกฤต

7. ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลี

ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลี คือ ชื่อวัดที่ใช้ภาษาบาลี ทั้งที่ปรากฏ 1 คำ หรือมากกว่า 1 คำในการตั้งชื่อ เช่น

ชื่อวัด	โครงสร้าง	ที่มา
วัดป่าเรไรย์	*ป่าเรไรย์ ปาไลโยยก์ มาจากภาษาบาลี สันนิษฐานว่า คำนี้น่าจะมีที่มาจากคำนี้ซึ่งหมายถึง ชื่อป่าแห่งหนึ่งที่พระพุทธเจ้าเสด็จอาศัยอยู่ และเป็นชื่อช้างซึ่งอยู่ในที่นั้นด้วย; พระพุทธรูปปางหนึ่ง มีรูปช้างและสิงอยู่ด้วย เรียกว่า ปางพระปาไลโยยก์ (ป.)	บาลี

8. ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต

ชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต คือ ชื่อวัดที่ใช้ภาษาบาลีสันสกฤตในการตั้งชื่อ ได้แก่

ชื่อวัด	โครงสร้าง	ที่มา
วัดเขมิราษฎร์	เขมิ+ราษฎร์	บาลีสันสกฤต

3. ที่มาของชื่อวัด

จากการรวบรวมชื่อวัดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จำนวน 90 วัด ปรากฏที่มาของชื่อวัด 9 ที่มา ได้แก่ การตั้งชื่อตามชื่อบ้านนามเมือง การตั้งชื่อตามประวัติความเป็นมาหรือตำนานของวัด การตั้งชื่อตามความหมายที่เป็นมงคล การตั้งชื่อตามลักษณะภูมิศาสตร์ การตั้งชื่อตามนามผู้สร้าง ผู้อุทิศ ผู้บูรณะ หรือผู้ดำเนินการ การตั้งชื่อตามสิ่งสำคัญภายในวัด การตั้งชื่อตามที่ได้รับพระราชทานนามจากพระมหากษัตริย์ การตั้งชื่อตามความเชื่อและประเพณีพิธีกรรม และไม่ปรากฏที่มา ซึ่งแต่ละลักษณะมีความถี่ตามการปรากฏในการตั้งชื่อวัด โดยการพิจารณาหน่วยคำที่ปรากฏเป็นหลัก ดังตารางแสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ที่มาของชื่อวัด

ที่มาของชื่อวัด	จำนวนชื่อวัด	ร้อยละ
1. การชื่อตามชื่อบ้านนามเมือง	34	37.78
2. การตั้งชื่อตามประวัติความเป็นมาหรือตำนานของวัด	31	34.45
3. การตั้งชื่อตามความหมายที่เป็นมงคล	12	13.34
4. การตั้งชื่อตามลักษณะภูมิศาสตร์	4	4.45
5. การตั้งชื่อตามนามผู้สร้าง ผู้อุทิศ ผู้บูรณะ หรือผู้ดำเนินการ	3	3.34
6. การตั้งชื่อตามสิ่งสำคัญภายในวัด	3	3.34
7. การตั้งชื่อตามที่ได้รับพระราชทานนามจากพระมหากษัตริย์	1	1.12
8. การตั้งชื่อตามความเชื่อและประเพณีพิธีกรรม	1	1.12
9. ไม่ปรากฏที่มา	1	1.12
รวม	90	100

จากตารางแสดงความถี่ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ที่มาของชื่อวัดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบที่มาของชื่อตามชื่อบ้านนามเมืองมากที่สุด มีจำนวน 34 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 37.78 รองลงมาคือการตั้งชื่อตามประวัติความเป็นมาหรือตำนานของวัด มีจำนวน 31 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 34.45 อันดับที่สามคือการตั้งชื่อตามความหมายที่เป็นมงคล มีจำนวน 12 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 13.34 อันดับที่สี่คือ การตั้งชื่อตามลักษณะภูมิศาสตร์ มีจำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 4.45 อันดับห้าคือ การตั้งชื่อตามนามผู้สร้าง ผู้อุทิศ ผู้บูรณะ หรือผู้ดำเนินการ มีจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.34 อันดับที่หกคือ การตั้งชื่อตามสิ่งสำคัญภายในวัด มีจำนวน 3 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.34 อันดับเจ็ดคือ การตั้งชื่อตามที่ได้รับพระราชทานนามจากพระมหากษัตริย์ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.12 อันดับแปดคือ การตั้งชื่อตามความเชื่อและประเพณีพิธีกรรม จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.12 และอันดับเก้าคือ ไม่ปรากฏที่มา มีจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 1.12 มีรายละเอียดต่อไปนี

1. การตั้งชื่อตามชื่อบ้านนามเมือง

การตั้งชื่อวัดตามชื่อบ้านนามเมือง หมายถึง ชื่อวัดที่ตั้งตามระบบที่อยู่ของประเทศไทยตามเขตการปกครอง เช่น บ้าน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เช่น วัดเขาเรือ ตั้งวัดเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 ที่อยู่ เลขที่ 11 บ้านเขาเรือ หมู่ที่ 4 ตำบลหนองกระโดน อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ (สำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2562 : 476)

2. การตั้งชื่อตามประวัติความเป็นมาหรือตำนานของวัด

การตั้งชื่อวัดตามประวัติความเป็นมาหรือตำนานของวัด หมายถึง ชื่อวัดที่ตั้งตามประวัติความเป็นมา ตำนาน เรื่องเล่า หรือเหตุการณ์ต่างๆ ของวัด เช่น

วัดไทรไต้ ตั้งวัดเมื่อ พ.ศ. 2350 เดิมชื่อว่า “วัดไทรทอง” ได้สร้างเป็นวัดขึ้นประมาณ พ.ศ. 2350 และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อ พ.ศ. 2355 เมื่อได้มีวัดไทรเหนือ ทางวัดไทรทอง จึงได้เปลี่ยนนามวัดใหม่เป็น “วัดไทรทองไต้” ต่อมากลายเป็น “วัดไทรไต้” (สำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2562 : 492)

3. การตั้งชื่อตามความหมายที่เป็นมงคล

การตั้งชื่อวัดตามความหมายที่เป็นมงคล หมายถึง ชื่อวัดที่ตั้งโดยใช้ภาษาที่มีความหมายดีและมีความเป็นสิริมงคล ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาบาลีสันสกฤต เช่น

วัดเทพสามัคคีธรรม วัดเทพนิมิตโฆสิตาราม ตั้งวัดเมื่อวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2515 ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเจ้าสิบเอก ชน สุขเมือง เป็นผู้ดำเนินการขออนุญาตสร้างวัดต่อทางราชการ วัดมีนามนี้ เพราะวัดตั้งอยู่ในหมู่บ้านเกาะตาเทพ และได้สร้างขึ้นมาด้วยความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้าน และได้เรียกชื่อวัดอีกนามหนึ่งว่า “วัดเทพธิดาวนาราม” บางคนเรียกตามชื่อบ้านว่า “วัดเกาะตาเทพ” ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554 (สำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2562 : 491)

4. การตั้งชื่อตามลักษณะภูมิศาสตร์

การตั้งชื่อวัดตามลักษณะภูมิศาสตร์ หมายถึง ชื่อวัดที่ตั้งตามลักษณะภูมิประเทศและสิ่งแวดล้อม เช่น

วัดเกาะแก้ว ตั้งวัดเมื่อ พ.ศ. 2476 บริเวณที่ตั้งวัดมีลำคลองล้อมรอบ 3 ด้าน มีลักษณะเป็นเกาะจึงได้มีนามว่า “วัดเกาะแก้ว” แต่ชาวบ้านเรียกว่า “วัดวังหยวก” ตามชื่อบ้านหรือคลองวังหยวกได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2536 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 40 เมตร ยาว 80 เมตร (สำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2562 : 472)

5. การตั้งชื่อนามผู้สร้าง ผู้อุทิศ ผู้บูรณะ หรือผู้ดำเนินการ

การตั้งชื่อวัดตามนามผู้สร้าง ผู้อุทิศ ผู้บูรณะ หรือผู้ดำเนินการ หมายถึง ชื่อวัดตามนามผู้สร้าง ผู้อุทิศ ผู้บูรณะ หรือผู้ดำเนินการ เช่น

วัดเกตุศิริ ตั้งวัดเมื่อ พ.ศ. 2543 โดยมีนายเกตุเป็นผู้บริจาคที่ดินให้สร้างวัด เนื่องจากวัดตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาจึงได้เรียกว่า “วัดเกตุศิริ” ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2525 เขตวิสุงคามสีมากว้าง 40 เมตร ยาว 40 เมตร (สำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2562 : 468)

6. การตั้งชื่อตามสิ่งสำคัญภายในวัด

การตั้งชื่อวัดตามสิ่งสำคัญภายในวัด หมายถึง ชื่อวัดที่ตั้งตามสิ่งสำคัญภายในวัดที่เป็นจุดเด่น เช่น ต้นไม้ รูปปั้น ฯลฯ

วัดยางโทน ตั้งวัดเมื่อ พ.ศ. 1865 เดิมเรียกว่า “วัดฉิมพลียางโทน” สันนิษฐานว่าสร้างสมัยสุโขทัย ลักษณะพื้นที่เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณวัดเป็นดินทราย เนื่องจากวัดนี้เป็นวัดเก่าแก่ จากคำบอกเล่าว่า คุณหญิงมีภรรยาสองคน เมื่อภรรยาหลวงมีลูกชายอายุครบอุปสมบท จึงได้สร้างวัดขึ้นคือวัดฉิมพลียางโทน ต่อมาภรณายน้อยมีบุตรชาย เรียกกันว่า “วัดเมียหลวงเมียน้อย” เพราะมีเขตวัดติดกัน และบางคนเล่าว่าเป็น “วัดพี่วัดน้อง” เพราะมีพี่น้องเป็นพ่อค้ามาจากเมืองจีนสร้างวัดเพื่อเป็นพุทธานุชา วัดยางโทน เดิมเรียกว่า “วัดฉิมพลียางโทน” เนื่องจากนางจิว ซึ่งเป็นชาวจีนได้มาทำการบูรณะในสมัยรัตนโกสินทร์ และได้ชื่อว่า “วัดยางโทน” เพราะในสมัยนั้นบริเวณที่สร้างวัดมีต้นยางอยู่ต้นเดียว... (สำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2562 : 519)

7. การตั้งชื่อตามที่ได้รับพระราชทานนามจากพระมหากษัตริย์

การตั้งชื่อวัดที่ได้รับพระราชทานนามจากพระมหากษัตริย์ หมายถึง ชื่อวัดที่พระมหากษัตริย์โปรดเกล้าฯ พระราชทานนาม ปราบกฎเพียง 1 ชื่อวัด คือ วัดจอมคีรีนาคพรต

วัดจอมคีรีนาคพรต ตั้งวัดเมื่อ พ.ศ. 2015 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ตั้งแต่ พ.ศ. 2020 เป็นวัดโบราณ สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยสุโขทัย เดิมมีชื่อเรียกว่า “วัดล้นทม” เนื่องจากมีต้นล้นทมเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังมีชื่อเรียกว่า “วัดเขา” หรือ “วัดเขานครสวรรค์” อีกด้วย เพราะเป็นวัดแห่งเดียวที่ตั้งอยู่เขาในสมัยนั้น จนในสมัยรัชกาลที่ 4 ใช้ชื่ออย่างเป็นทางการว่า “วัดเขาบวชนาค” เนื่องจากในเขตนี้เป็นวัดแห่งเดียวที่มีการบวชนาคกันในสมัยนั้น ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสครั้งที่ 2 (รศ. 125) และเสด็จมาที่วัดนี้ จึงได้โปรดเกล้าพระราชทานนามวัดว่า “วัดจอมคีรีนาคพรต” และได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานโดยกรมศิลปากร เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2578 วัดสุวรรณคีรีนาคพรตตั้งอยู่บนยอดเขาและมองลงมา สามารถเห็นทัศนียภาพที่สวยงามของอำเภอเมืองนครสวรรค์ สะพานเดชาดิวงค์ แม่น้ำเจ้าพระยา และเขากบ (สำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2562 : 481)

8. การตั้งชื่อวัดตามความเชื่อและประเพณีพิธีกรรม

การตั้งชื่อวัดตามความเชื่อและประเพณีพิธีกรรม หมายถึง ชื่อวัดที่เกิดจากความเชื่อและประเพณีพิธีกรรม ซึ่งความเชื่อดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม ปรากฏเพียง 1 ชื่อวัด คือ วัดบน (เทพสถาพร)

วัดบน (เทพสถาพร) เดิมเป็นวัดร้าง สันนิษฐานว่าได้สร้างขึ้นในสมัยสุโขทัย โดยมีซากอิฐและพระพุทธรูปเก่าปรากฏอยู่เป็นหลักฐานการสร้างวัดนี้ การบอกกล่าวสืบต่อกันมาว่า เกิดจากการตั้งสัตยาธิฐานเพื่อให้เดินทางสะดวกและปลอดภัยของเจ้านายในอดีตเมื่อได้เสร็จกิจตามความมุ่งหมายแล้ว จึงได้มาสร้างวัดนี้ขึ้นมา ต่อมาได้กลายเป็นวัดร้างนานหลายปี จนได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ใหม่อีกครั้ง (สำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2562 : 497)

9. ไม่ปรากฏที่มา

เป็นชื่อวัดที่ไม่พบข้อมูลหรือสืบค้นหลักฐานบ่งบอกว่ามีที่มาอย่างไร ชื่อวัดที่ไม่ปรากฏที่มา มีเพียง 1 ชื่อวัด คือ วัดหนองกระทุ่ม จากข้อมูลปรากฏเพียงที่ตั้งของวัด คือ วัดหนองกระทุ่ม ตั้งวัดเมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2528 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2535 (สำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2562 : 556)

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าโครงสร้างทางภาษาที่วิเคราะห์ประเภทหน่วยคำตามการปรากฏของชื่อวัด จะทำให้สามารถวิเคราะห์ที่มาของภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการพิจารณาภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาไทย เช่น วัดสุบรรณาราม รูปแบบของโครงสร้างนี้มีหน่วยประกอบ 1 คำ 2 หน่วยคำ ซึ่งมีทั้งหน่วยคำอิสระ (free morpheme) และหน่วยคำไม่อิสระ (bound morpheme) กล่าวคือ สุบรรณาราม 1 คำ 2 หน่วยคำ ประกอบด้วย หน่วยคำอิสระ คือ สุบรรณ น. ครุฑ (ส. สุปรณ; ป. สุปณณ) เป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤต และหน่วยคำอิสระ คือ อาราม น. วัด; สอนเป็นที่นักรื่นรมย์ (ป., ส.) เป็นทั้งคำบาลีและสันสกฤต จากการวิเคราะห์โครงสร้างดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า ที่มาของภาษาที่ปรากฏในชื่อวัดสวรรค์ธาราม คือ เป็นคำที่มาจากภาษาสันสกฤตประกอบกับคำที่มาจากทั้งภาษาบาลีและสันสกฤต (งานวิจัยนี้ใช้ “ชื่อวัดที่มาจากภาษาสันสกฤต+ภาษาอื่น”)

จากการวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษาและที่มาของภาษา พบว่าชื่อวัดนิยมตั้งชื่อโดยใช้ภาษาไทยมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัย ของ อัญชลิน ปานทอง (2560) ที่ศึกษาที่มาของภาษาในการตั้งชื่อคลองในพื้นที่ฝั่งธนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยพบว่า การตั้งชื่อคลองส่วนใหญ่นิยมตั้งชื่อโดยใช้ภาษาไทย ซึ่งเป็นคำที่ใช้โดยทั่วไป เช่น คำเรียกญาติ ชื่อคน ชื่อสถานที่ ชื่อพืช ชื่อสัตว์ รวมไปถึงคำที่บอกลักษณะของคลอง โดยเฉพาะคำไทยส่วนใหญ่ที่ปรากฏในการตั้งชื่อวัดในเขตอำเภอ นครสวรรค์จะตรงกับการตั้งชื่อตามชื่อบ้านนามเมือง เช่น วัดเขาเรือ วัดดอนงาม วัดท่าดินแดง วัดท่าทอง วัดท่าล้อ วัดเนินมะขามงาม ฯลฯ ซึ่งเป็นรูปแบบที่มาจากชื่อวัดที่พบมากที่สุด สอดคล้องกับ อรรถวิทย์ รอดเจริญ (2558) ที่ได้ศึกษาที่มาของชื่อวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยผลการวิจัยพบว่า การตั้งชื่อตามชื่อบ้านนามเมืองมากที่สุด

นอกจากนี้ยังพบชื่อวัดที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าเดิมมีผู้นับถือพระพุทธศาสนาลัทธิ มหายานมาก่อนแล้ว คือ นับถือคุณธรรมของพระโพธิสัตว์ในการบำเพ็ญเพียร เพื่อสร้างบารมีเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังปรากฏหลักฐานจากนิยายเกี่ยวกับเมืองนครสวรรค์ 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเมืองท้าวสามลแห่งพระสังข์ทองและธรรมา และเรื่องเมืองซอนตะวันหรือทานตะวันแห่งพระรถ-เมรี (วิเชียร อชิโนบุญวัฒน์, 2543 หน้า 17) จึงทำให้เชื่อว่า การรับภาษาบาลีและสันสกฤตเข้ามาในภาษาไทยเป็นความจำเป็น อันเนื่องมาจากการรับความเชื่อทางศาสนาเป็นสำคัญ

จากการศึกษาภูมินามวัดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ : ลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อที่ครอบคลุมประเด็นในการศึกษา 3 ส่วน ได้แก่ โครงสร้างของภาษา ที่มาของภาษา และที่มาของชื่อวัดล้วนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ทำให้ทราบว่าลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัดสามารถบ่งบอกถึงวัฒนธรรม การใช้ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ที่แสดงความเป็นตัวตนของคนในท้องถิ่นได้ชัดเจนที่สุด รวมทั้งได้ทราบประวัติที่มาของท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับชื่อวัด เนื่องจากภาษาสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิดจนแทบจะแยกออกจากกันไม่ได้ ถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมภาษาที่ถ่ายทอดความเจริญในอดีตสามารถบอกเล่าภูมิหลังที่สื่อความหมายมาจากภาษาต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด

ความเชื่อ และความรู้สึก ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสังคม และวัฒนธรรม
ของผู้คนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาภูมินามวัดในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัด
นครสวรรค์ : ลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อ ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีประเด็นที่น่าศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาลักษณะภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อวัดในทุกอำเภอของจังหวัดนครสวรรค์
2. งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าหลักฐานจากข้อมูลทุติยภูมิเป็นหลัก
ผู้วิจัยเห็นว่าควรนำข้อมูลทุติยภูมิดังกล่าวลงพื้นที่เพื่อศึกษาด้วยวิธีการสัมภาษณ์
เชิงลึก ซึ่งจะช่วยให้เห็นผลการศึกษาที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กันยา จันทรรวชาติ. (ม.ป.ป.). **ภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดนครสวรรค์ :**
กรณีศึกษาอำเภอไพศาลี. นครสวรรค์ : ภาควิชาภูมิศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- นฤมล ตุงคะไทร. (2547). **การตั้งชื่อวัดในพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร**
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประจักษ์ สายแสง. (2547). **แนวคิดในการตั้งชื่อวัด : การศึกษาเปรียบเทียบชื่อวัด**
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก กับเขตอำเภอเชียงใหม่.
วารสารมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร. 1(1), 1-18.
- พระครูธรรมธรนิเทศ อภิญาโณ และพระครูสุนทรเจติยาภิวัฒน์. (2559). **บทบาท**
ของวัดในการเสริมสร้างให้เกิดสันติสุขในชุมชน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 4 (ฉบับพิเศษ), 87.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.**
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- วัลยา ช่างขวัญยืน, วิรุฬรัตน์ ไฉนงุ่น และกาญจนา นาคสกุล. (2553). **บรรทัดฐาน**
ภาษาไทย เล่ม 2 : คำ การสร้างคำและการยืมคำ (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาไทย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ.

- วิเชียร อธิโนบุญวัฒน์. (2543). **ภูมินามจังหวัดนครสวรรค์**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครสวรรค์ : สวรรค์วิถีการพิมพ์.
- วิระวัลย์ ดีเลิศ สุธาณี วิยาภรณ์ และชรินทร์ แพทย์ปรีดา. (2564). ภูมินามวัดอำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี**, 10(1) 43-54.
- สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2504). **มูลเหตุแห่งการสร้างวัดในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.
- สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. (2562). **ต้นเจ้าพระยา “วัดวานุกรม”**. นครสวรรค์ : วิสุทธิการพิมพ์.
- สุทธินันท์ ศรีอ่อน. (ม.ป.ป.). **เอกสารประกอบการสอนภาษาต่างประเทศในภาษาไทย** (1411356). อุบลราชธานี : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สุนันท์ อัญชลีบุญ. (2563). **ระบบคำภาษาไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์ และอัญชลี สิงห์น้อย. (2548). **ภูมินามของหมู่บ้านในเขตภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดนครสวรรค์** (รายงานวิจัย). พิษณุโลก : สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อภิชาญ ปานเจริญ. (2561). **บาลีสันสกฤตในภาษาไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อภิชาญ ปานเจริญ. (2561). **ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรรถวิทย์ รอดเจริญ. (2558). ที่มาของชื่อวัดในอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี. **วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี**, 17(1), 44-55.
- อัญชลิน ปานทอง. (2560). **การตั้งชื่อคลองในพื้นที่ฝั่งธนบุรี จังหวัดกรุงเทพมหานคร**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อัญชลี สิงห์น้อย วงศ์วัฒนา. (2557). คำเรียกชื่อแบบพื้นบ้านไทยการศึกษา
เชิงภาษาศาสตร์ พจนานุกรมชาติพันธุ์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.